GEEN NEUTRALISME

Twee jaar geleden hadden we ons CDA-congres in Amsterdam. Wij moesten toen een omschakeling verwerken naar een kort daarvoor nog niet voorziene coalitie met de VVD. Vorig jaar konden wij in Den Haag wijzen op de eerste suksessen, van die coalitie maar moesten verwerken het onvoorziene en diep insnijdende vertrek van Wim Aantjes.
Nu, vandaag, zijn wij opnieuw bij een diep ingrijpend punt: het vraagstuk van de modernisering van kernwapens.
Dit vraagstuk van de kernwapens heeft het CDA voor enorme dilemma's geplaatst en zal dit blijven doen. De doelstellingen veiligheid en vrede zijn beide hecht in ons program verankerd, evenzeer als noodzaken van èn de terugdringing van de rol van kernwapens en een hecht bondgenootschap.
Te veel wordt de suggestie gewekt dat het om vrede of veiligheid gaat. Te veel ook de suggestie dat men moet kiezen tussen de terugdringing van de rol van kernwapens en een hecht goed functionerend bondgenootschap.
Dat is onjuist.
Het is juist onze taak in en door het bondgenootschap te ijveren voor de terugdringing van de rol van de kernwapens.
De verdienste van het standpunt dat de regering deze week heeft ingenomen is juist dat zij deze principiële verhouding niet uit het oog heeft verloren. Gegeven de grote prioriteit die wij toekennen aan terugdringing van de rol van de kernwapens kan er in het bondgenootschap wel spanning optreden. Dat is nu dan ook het geval. Die spanning moeten wij echter niet uit de weg gaan door ons af te zetten tegen de NAVO of door de verantwoordelijkheden voor nucleaire taakvervulling maar naar anderen af te schuiven.

Laten we ons overigens niet vergissen, ook in andere landen wil men via onderhandelingen de kernwapens terugdringen.
En men zal dat steeds neer willen. Dat moeten wij voeden.
De diskussie ging en gaat veel meer over de meest effectieve weg daartoe. Wij hebben

met elkaar nog een lange weg te gaan.
Juist in deze kabinetsperiode zijn belangrijke stappen gedaan. Eerst heeft een duidelijk neen tegen het neutronenwapen geklonken. Later is afgezien van de nuclearisering van de artillerie. Deze besluiten zijn indertijd onder kritiek gesteld» was het polltiek-militair wel verantwoord?
Sindsdien is er echter een snelle ontwikkeling in het denken geweest en thans wordt het in Nederland dn NATO gemeen goed
te spreken over de afbouw van de nucleaire gevechtswapens. Zij die toen tegen ons neen waren mogen dat wel bedenken.
Gaat het in onze Defensie alleen om de dingen die wij niet moeten doen. Natuurlijk niet. Helaas blijft de noodzaak van een verantwoorde defensieve inspanning. Daarom is Nederland enkele jaren geleden ook de weg opgegaan van een zeer fors investeringsprogram. Daaruit is voortgevloeid een enorme modernisering van vliegtuigen en tanks. Onze defensie groeit nu reëel 3% per jaar. De kwaliteit van onze defensie-inspanning is sterk verbeterd. Juist dat is ons in het bondgenootschap meer recht van spreken gaan geven, ik ga niet de hele geschiedenis van de de laatste maanden herhalen. Ik roep slechts in herinnering de kern van ons fractiestandpunt. Wij willen ons hoofd niet in het zand steken voor de dreiging die uitgaat van de nieuwe middellange afstandswapens van de Sovjet-Unie. Wij willen echter ook niet tegelijk zelf met een escalerend antwoord komen. Daarom willen wij nu eerst met de Sovjet-Unie onderhandelen,daarbij in dit stadium
slechts dreigen met stationering en ons nu beperken tot een onvermijdelijke eerste aanzet tot produktie. U weet dat de andere lidstaten er de voorkeur aan hebben gegeven eerst een kompleet en gespecificeerd moderniseringsprogramma vast te stellen.
'

Betekent dit, nu de NAVO-beslissing is gevallen, dat wij helemaal niets bereikt hebben?
Dat laat zich moeilijk stellen. Middels ons lidmaatschap aan de groep die werkte aan de wapenbeheersingsaspekten zijn er natuurlijk belangrijke impulsen gegeven voor het onderhandelingsaanbod aan de Sovjet-Unie, de vermindering van de korte afstandswapens etc-.
Al met al was het echter te weinig om in te kunnen stemmen met de meerderheid In de

NAVO. Daarom heeft Nederland bij de besluitvorming een eigen positie moeten innemen.
Wel onderschrijving van de redenen voor de modernisering: geen instemming met een besluit tot stationering, stationering waaruit natuurlijk productie voort- vloeit. Slecht een toezegging in bondgenootschappelijk overleg over 2 jaar een besluit te nemen afhankelijk van de voortgang van de onderhandelingen, de terugdringing van de zogenaamde korte-afstandswapens en de vermindering van het Nederlandse nucleaire takenpakket. Voor die toezegging behoeft de regering parlementaire instemming. Helaas is

er deze week verwarring ontstaan. Twijfel vooral ook door een communique van de NAVO waaruit de eigen opstelling van Nederland nauwelijks blijkt en dat dus niet echt de besluitvorming weergeeft. In de officiele notulen
ligt immers/vast dat Nederland weliswaar de redenen voor een voorgenomen modernisering evenzeer ziet als de andere landen, maar dat zij toch pas een besluit wenst te nemen over twee jaar. Ik acht het gekunsteld en verkrampt dat een dergelijke eigen positie van Nederland slechts kon worden gemeld door een mondelinge communicatie aan de pers via de secretaris-generaal van de NAVO en vastgelegd in een in beginsel geheim - ja geheim - aanhangsel aan geheime notulen.
Media en publiek behoren objektief en misverstanden vermijdend geïnformeerd te worden. De NAVO staat juist voor onze democratische vrijheden. Juist daarom acht ik een dergelijke gekunstelde vertoning jammer.
Wij zullen volgende week in het parlement vele uren discussiëren over allerlei teksten en interpretaties. Maar probeer ik door de bomen het bos te zien dan vat ik de zaak als volgt samen:
Er was in feite een 'agreement to disagree'. Geen verschil van inzicht over de dreiging van de Sovjet wapens, wel over de daaruit nu te trekken konsekwenties. Het was beter geweest duidelijker te maken dat de andere landen ons niet konden overtuigen en wij de andere landen niet.
Doch dat zulks met behoud van ieders eigen verantwoordelijkheden de basis voor verdere samenwerking in NAVO niet een hoeft te tasten.

Geen verantwoordelijkheid voor een besluit nu,
vooruitlopend op de onderhandelingen is geen keuze voor een
voor een neutraliteitspolitiek, voor een Nederlands Alleingang.

Wij moeten niet afglijden naar een neutraliteitspolitiek. Dat bevordert niet werkelijk vrede en ontspanning.
Juist omdat er zulke enorme risico's zijn verbonden aan een stationeringsbesluit voor 572 kernladingen, juist daarom moeten wij werkzaam zijn in het bondgenootschap.
Dat vergt geduld en taaiheid. Bet moet ons internationaal gaan om wederzijdse wapenbeheersing en met name de wederzijdse terugdringing van de kernwapens. Dat is een politieke taak van de eerste orde. Dat vergt gedrevenheid en vakmanschap van politici. Niet alleen moraliserende uitspraken; het gaat om
politieke inspanningen. De volstrekte eenheid in het bondgenootschap heilig te verklaren dan wel zogenaamd duidelijk voor eenzijdige ontwapening te kiezen helpt ons niet veel verder.

Het is goed dat wij in en door de kerken geactiveerd zijn in het kritisch denken ive nuleaire wapens.
Kerkelijke ambtsdragers hebben in de geschiedenis zoveel wapens gezegend dat ze ze best eens mogen
veroordelen. Maar waar wij wel stelling tegen moeten nemen is als niet de wapens maar de mensen vervloekt worden.
Toen ik prof. Berkhof namens de kerken enkele weken geleden hoorde spreken over de C van het CDA vond ik dat een te verwerpen vorm van clericalisme. Bewustwording vla het IKV akkoord.
Dat de kerken aan ons als politici appeleren met getuigenis en gezindheid-ethiek, dat is goed. Daarbij moeten wij ook niet kleinzerig zijn. Maar wij mogen ons niet opnieuw overleveren aan moralisme en clerlcalisme; in een pluriforme democratie is ook het CDA daar niet mee gediend.

Wij zijn nu twee weken verder. Nederland heeft voor het
eerst een eigen positie in de NAVO ingenomen. Dit heeft pijn gekost naar het kon niet anders.
Eerst onderhandelen, pas dan eventueel besluiten tot stationering. Een signaal om het anders te gaan doen.
Die neerwaartse ombuiging van de nucleaire spiraal,is dat alleen ons belang en dat van de Sovjet-Unie? Neen.
Dit gaat veel verder. Hoe moeten wij nieuw opkomende landen als Brazilië en India uitleggen
dat zij in lijn met het non-proliferatieverdrag moeten afzien van atoomwapens terwijl wij er zelf aan verslaafd raken.
Ja, hoe tonen wij ons aan de Derde Wereld, het Zuiden, als de uitkomst van het hoog ontwikkelde Noorden is, een steeds verfijnder en geïntensiveerde nucleaire wapen wedloop. Ook deze overwegingen moeten ons uitnodigen in nauwe bondgenootschappelijke samenwerking en in wederzijdse inspanningen met de Sovjet-Unie te komen tot beheersing van het demoon van de kernwapens.
Niet door neutraliteit, maar door aktieve inzet, in en door het bondgenootschap.

Geen neutraliteit; datzelfde geldt voor de mondiale ontwikkeling in het algemeen. Met name de achterstand van de Derde Wereld vergt onze aktieve inzet.
Wij moeten hoe dan ook konen tot doorbreking van de economische structuren,die ondanks de toenemende vervlechting van de economieën van de landen, toch ontplooiing van volkeren ln achterstand blokkeren.
Blokkeren ook, een internationaal rechtvaardiger verdeling van inkomen, kennis en macht.
Solidariteit en gerechtigheid houden niet op bij de landsgrenzen. Het vestigen van die gerechtigheid is ook een zaak van het opkomen voor mensenrechten.
Het andere politieke partijen in Nederland zullen wij dat voortzetten, ook daar waar het onszelf pijn dreigt te doen. Niet uit morele zelfbevrediging, wel omdat de volkeren elkaar in het goede - of althans in het uitbannen van het al te slechte - moeten stimuleren.

Maar wil dit niet verworden tot betweterigheid, dan hoort daar onverbiddelijk bij het werken aan een rechtvaardige sociale ordening van de wereldhuishouding.
Wij staan met ontwikkelingsamenwerking nog maar in de kinderschoenen. Reden te meer onze inspanningen te verdubbelen.

Niet alleen onze eigen inspanningen, maar ook als lid van internationale organisaties. Niet in de laatste plaats ook als lid van de Europese Gemeenschap Ook hier geen neutraliteitspolitiek, integendeel. Europa moet aktief aan de weg staan om open en konstruktief bij te dragen aan die vormgeving van de internationale samenleving van volkeren. Europa als belangrijk blok in een vrije wereld, niet in zichzelf gekeerd, geketend aan haar eigen belangen, maar als een alliantie van volkeren n die vrijheid heeft vertaald in verantwoordelijkheid.

Nederlanders en Nederland kunnen in Europa veel nuttigs doen. Het belangrijkste is echter misschien steeds weer de beslagen ramen schoon te wissen zodat men weer naar buiten kan kijken. Ja, zo nu en dan de luiken open te gooien om te zien wat mondiaal de historische rol van Europa is.
Dat is het tegendeel van neutraliteitspolitiek.
Neutralisme ook niet in eigen land.
De christen-democratie heeft op sociaal-economisch terrein belangrijke sporen getrokken. Noodzakelijke ombuigingen in de collectieve sector gekombineerd net gericht beleid.
Niet zo'n beetje, naar met grote, intense stromen. We hebben steeds weer duidelijk gemaakt dat
inkomensmatiging wel resultaten oplevert meer banen en minder geldontwaarding. Maar bij inkomensmatiging hoort inkomensbeleid, betere beloningsverhoudingen en een geleidelijke vermindering van inkomensverschillen.

We zijn de wetten inzake de sociale verzekeringen niet uit de weg gegaan, hoezeer wij ook met als toetssteen zorgvuldigheid en de gunst van de twijfel tellen juist bij laagst betaalden tussen actieven en inactieven de oorspronkelijke Besteksvoorstellen omgeturnd hebben tot echt rechtvaardige wetten, waarin niemand 'gepakt' of onrecht gedaan wordt; integendeel, unieke zekerheid en solidariteit vastgelegd worden.

Tegelijk hebben wij echter gezegd dat de echt grote koerswijzigingen om tot beheersing van de sociale premiedruk te komen gevonden moeten worden in het volumebeleid. Volumebeleid en arbeidsmarktbeleid.
Er zijn goede aanzetten» eindelijk een beginselbereidheid bij werkgevers en werknemers om de bakens te gaan verzetten; nog aarzelend maar de eerste aanzetten zijn er.
Nota's van FNV en CNV maar ook van VNO en NCH en een banenmarkt bij de NCRV, maar ook een initiatief om 5% arbeidsongeschikten in dienst van overheid en bedrijven meer als (ere) plicht te gaan zien en ga zo maar door. Natuurlijk zijn wij er nog niet» broodnodige apo's, arbeidsplaatsenoverleg als drager van arbeidsmarktbeleid, volumebeleid in de sociale verzekeringen, en scharnier voor gezamenlijk overeengekomen wijzigingen van beloningsverhoudingen, dat moet nog meer gestalte krijgen.
Toch groeit ook hiertoe de bereidheid en wij als christen-democraten moeten ermee door gaan.

Waarom niet middels een adviescentrum te organiseren door werkgevers, werknemers en overheid tesamen deze ontwikkeling in bedrijven en sectoren te stimuleren?
Broodnodige zaken, want het economisch beleid, de kostenbeheersing, de ombuigingen, dat alles zal vruchteloos blijken als wij niet tot sociale innovatie komen. Doorbreking van verstarde situaties.

Ook hier geen neutraliteitspolitiek. Langzaam maar zeker begint dit alles gestalte te krijgen. Zichtbaar werd het ook in het overleg dit najaar tussen de sociale partners Sociale innovatie. U mag daar van mij bij rekenen de meerjarenaanpak voor de verkorting van de arbeidsduur, van VUT tot vakantiedag. Ook hier passen en meten, maar wel een gezamenlijke oriëntatie. Dat is winst die wij niet verloren mogen laten gaan.
Langzaam maar zeker groeit een gemeenschappelijk zicht op de noodzaak van een nieuwe aanpak. De tijd dringt echter; werkgevers, werknemers en overheid zullen hun inspanningen om een creatieve doorbraak te maken nog verder moeten opvoeren. Toch

dreigt er nu een fors gevaar. Het forse gevaar is dat wij hier; discussierend over het laatste half procent loon, vergeten dat in de wereld een enorme inflatie aanwakkert is en dat de economische groei volstrekt gaat stagneren. Dachten wij een aantal maanden geleden nog

dat er dit najaar een einde zou komen aan forse invoer- prijsstijgingen, nu zien wij dat dit allerminst het geval is. Er is met name in de olieprijsontwikkeling nog niet de minste kentering . Dat bekent en hogere invoer prijzen een verdere vertraging van de economische groei in de hele wereld; zeg naar gerust geen groei. Dat betekent weer dat wij onze taakstelling op de lopende rekening van de betalingsbalans niet waar maken; en gegeven dat feit
zijn de kredietopnames door rijk en particulieren te hoog. leidend tot een fnuikend hoge rentestand die nu zelf
ook weer de inflatie omhoog dreigt te stuwen en de voorkeur voor consumptie in plaats van de veel belangrijken investeringen verder dreigt ta verstoren.
Hoe moet het, om maar eens een ding te noemen, met onze woningbouw bij zulke hoge rentestanden?

Neen, terwijl sociale partners en overheid de laatste maanden beraadslaagden is de economische tegenwind uit het buitenland scherp guurder geworden met steeds fellere windkracht. Wij kunnen voor die zeer ongunstige ernstige economische ontwikkeling onze oren en ogen niet sluiten. Hier draagt de regering een eerste verantwoordelijkheid. Zij behoort als eerste te zien dat de internationale economische barometer inderdaad weer op storm staat.
De inflatie scherp omhoog, de aktiviteiten omlaag.
In zo'n situatie kan een regering niet neutraal blijven; toe blijven kijken. Ze zal iets moeten doen: of stringente afspraken met de sociale partners, of een gedwongen adempauze. Een adempauze om tot een noodzakelijke en rechtvaardig samenstel van maatregelen te komen.

Er zijn dit najaar - ik herhaal het - vele aanzetten bereikt waar het betreft arbeidsmarkt en volumebeleid, een meerjarenaanpak voor arbeidstijdverkorting, een vacaturebeleid enz.

Het zou jammer - ja niet aanvaardbaar zijn als dit alles nu door een uit het buitenland komende nieuwe golf van prijs- en loonstijgingen weer weggespoeld wordt. Ook hier mag de overheid niet werkloos toezien; niet neutraal zijn.

We hebban met de VVD in de coalitie een goed sociaal economisch beleid kunnen voeren.
Wij moeten hen daar dankbaar voor zijn. Was dit deze
week de goede sociale wetgeving, de week daarvoor
beklonken wij een belangrijk stuk reparatiewetgeving.
Hulde aan het kabinet; dank ook aan de VVD.

Waar wij echter zorgen over hebben: is wat er
stagneert. Wij zijn er altijd vanuit gegaan, dat met de
realisatie van de Hofstra-voorstellen de excessieve rente- aftrekken in mindering op de inkomsten zouden verdwijnen. Ook zonder die Hofstra-voorstellen is dat natuurlijk mogelijk. Het CDA heeft altijd en zal altijd op de bres staan voor het eigen woningbezit. Daarom zullen wij de aftrekbaarheid van hypotheekrente juist voor die eigen woning altijd blijven zien als een belangrijk instrument ten gunste van dat eigen woningbezit.
Het enige waarom het gaat is dat dit zijn grenzen moet
vinden. Het kan toch niet zo zijn - en zo is het nogal
eens - dat middels die rente-aftrekken de belasting in
verhouding tot het inkomen excessief gedrukt wordt.
Ons voorstel om voor huizen boven zeg een half miljoen tot een bijgesteld regiem te komen, is door het kabinet niet overgenomen. Dat is op zichzelf geen drama, maar pijnlijk is het te moeten ervaren dat hierdoor toch ongeregeld blijft, wat zeer, zeer grote meerderheden in parlement en samenleving als onredelijk ervaren.
Nog pijnlijker heb ik het gevonden dat suggestieve verhalen de wereld in zijn gebracht als zou het CDA aftrekbaarheid van de hypotheekrente op de eigen woning als zodanig in discussie hebben gebracht. Dat is onwaar De nu hierover heersende onzekerheid moet ik dan ook geheel voor verantwoording van de VVD laten.
Zolang er geen heldere duidelijke en definitieve regeling is, en de bereidheid ontbreekt

die te maken, moet ik verantwoordelijkheid voor het ontbreken daarvan.

en daarmee van de onzekerheid bij hen leggen.
Ik herhaal, het moet mogelijk zijn een regeling te maken die zich uitsluitend richt op excessieve ontwikkelingen. Ik vertrouw dat wij daar met de VVD alsnog na enige tijd van rust en beraad uit zullen komen.

Een andere zaak waarvoor wij bij alle goede samenwerking met onze coalitiepartner nog geen goede politieke aanpak hebben gevonden, is het vraagstuk van de zgn. aftopping. Ik ga daar nu geen lange verhalen over houden.
Slechts een enkele opmerking.
De eerste is deze:
Als wij het inkomensgebouw willen matigen en beheersen als wij tegelijk echter ook door willen werken aan inkomensverdeling niet aleen tussen laag en hoog, maar ook en vooral tussen bepaalde beroepsgroepen, dan is het duidelijk dat wij hier en daar ook een klein stapje terug moeten doen. Welnu, dat is wat de aftopping voor de hoogste salarissen wil. Dat heeft ten behoeve van de matiging een reële en een psychologische werking. De tweede opmerking is deze. Bij het niveau van de aftopping behoren wij de middengroepen, die toch al op allerlei manier in de knel ztten, te ontzien. Op dit punt moeten wij als CDA de moed hebben een stuk gelijk bij de VVD te erkennen. Substantiële aftopping onder zeg 2 x modaal kan in een bar jaar nodig zijn; maar dat is structureel natuurlijk geen goede zaak. Maar omgekeerd zeg ik, geen enkele aftopping, ook niet boven zeg twee keer modaal, is evenzeer een slechte zaak. Ik denk dat wij als CDA en VVD goed doen hier toch gezamenlijk naar een sinvolle weg te zoeken.

Laat ons toch oppassen, wij kunnen toch niet straffeloos matiging bepleiten, de staf breken over het door de heer Dutman verwoorde groepsegoïsme ten behoeve van ambtenaren, waar hij 2% bovenop de prijscompensatie vraagt, terwijl de baan voor de ambtenaar daarbij niet op de tocht staat; die kritiek kunnen wij toch niet echt hard maken als wij niet op breder front het inkomensbeleid voortzetten. Het wegslinken van matigingsbereidheid is niet alleen een maatschappelijke realiteit, het is ook een signaal

dat wij na enkele jaren goed sociaal economisch beleid teruggeworpen dreigen te worden naar blindheid en het va banque van ongecontroleerde ontwikkelingen.

Geen neutraal toeziende overheid.
Het is daarom goed dat het kabinet dit najaar zich ook weer zo aktief voor de regio's. Ik denk met name aan Limburg en Groningen,heeft ingezet.
Maar tegelijk zeg ik het spreidingsbeleid zal nog aan kracht moeten winnen.
De druk van wonen en werken op het Westen van het land neemt ontegenzeggelijk nog steeds toe.
En juist in het Westen kennen we forse woningnood. Daarom een aktief spreidingsbeleid geen neutrale overheid.
Bij de algemene politieke beschouwingen heb ik gesproken over de voortgang met de wetgeving.
Wordt nu 1980 eindelijk het jaar waarin de volksvertegenwoordiging de wetten op de grondpolitiek behandelt? Gemeenten, boeren, overheid, ja de hele samenleving wacht erop.
In het begin van deze kabinetsperiode - wij zijn het alweer haast vergeten - droegen we een vernieuwde wet op de ondernemingsraden naar het Staatsblad,
Nu gaan wij weer verder met de mede-zeggenschap voor kleinere ondernemingen. Dan - ik wil het niet onvermeld laten - de Vermogensaanwasdellng.
Bij dezelfde algemene politieke beschouwingen pleitte ik voor een bezitsvormingsfonds met geïndividualiseerde rechten, waardoor werknemers via een gezamenlijk fonds een aandeel krijgen in het produktief vermogen in de nederlandse bedrijven. Natuurlijk zijn er in de samenleving en parlement verschillende opvattingen over zulk een vermogensaanwasdellng.
Maar ik voeg daaraan toe "kabinet blijf" niet neutraal meer kom met een helder ontwerp.

Soms kost het ons als christen-democraten pijn met een wetsontwerp te komen. Dat is

bijvoorbeeld het geval met het abortusontwerp.
Toch meen ik dat het kabinet terecht de in het regeerakkoord vastgelegde verplichtingen is nagekomen en wij zullen ons ook nu voor wat betreft de voortgang van dit ontwerp aan die verplichtingen moeten houden.

Wij moeten blij zijn met de pluriforme democratie die wij hebben. Juist daarom heb ik er een hekel aan mij af te zetten tegen andere partijen.
Veel echt nieuws is er partij-politiek ook niet te melden. D'66 is sterk gegroeid. Bet redelijk alternatief, waarbij anderen de kastanjes uit het vuur halen loont elektoraal kennelijk. Goed. Geen probleem. Gelukwensen. Sommige spreken nu zelfs over een linkse meerderheid. Als de kiezer dat beslist zal Nederland ook dat best wel overleven.

Ik verspil verder geen tijd aan die speculaties.
Laat ons liever in deze kabinetsperiode en daarna gestalte geven aan onze politiek. Er is veel werk te doen; de onvrede en zorg zo kenmerkend voor wie echt vanuit het Evangelie politiek wil bedrijven moet vertaald worden in politieke aktie De grondslag is voor ons richtsnoer en brandstof.

Er is nu te weinig tijd daar verder over te spreken.
De partij zelf gaat dat nu doen en bij de uitwerking
van de grondslag en bij het nieuwe verkiezingsprogramma. Samen voeren wij actie voor "onder een dak".
Intussen tobben wij ons in de Kamer af. Soms opgeheven, soms kreunend onder de last door te moeten gaan met droom en realiteit. Laat ik slechts
dit afsluitend zeggen. Door de politieke verhoudingen zijn christen-democraten in Nederland reeds zeer lang aan de regering; en ook nu weer volop.

Dat feit, waar wij op zich als politieke beweging dankbaar voor moeten zijn - en we schamen ons niet voor wat wij ervan naken - moet ons zeer waakzaam doen zijn.

Regeerders hebben zich in de historie altijd vergist in wat echt leeft. Juist daarom zullen

wij van onderop als politieke beweging onze mensen aan de top moeten prikkelen en aktiveren. Laten wij oppassen om kritiek van binnen en buiten de partij op meerderheidsopvattingen te snel te veroordelen, erdoor geïrriteerd te raken. Integendeel, laat ons beginnen dankbaar te zijn voor kritiek en laten wij steeds onszelf onderzoeken. Applaus verdooft en versuft.
Geen neutraliteit, het CDA moet gisten.